

Tiedon jalostumisen ja innovaatioiden maantiede

Tiedon jalostuminen on prosessi, johon liittyvät olennaisesti aika ja tila sekä niiden yhdistelmät. Ihmiset jalostavat tietoa materiaalisessa ympäristössä, jossa perehdytään aiempaan tietoon. Ideoista ja ajatuksista viestitään vuorovaikutteisesti toisille ihmisille; tavoitellaan uutta tietoa, jonka eri osapuolet ymmärtävät ja jota aletaan käyttää. Osa ajatuksista jalostuu innovaatioiksi. Maantieteellä oppiaineena on paljon sanottavaa siihen, miten ja missä tieto ja innovaatiot syntyvät, kehittyvät ja jalostuvat ihmistoiminnan tuloksena erilaisissa aikatilallisissa prosesseissa.

Nykyinen taloudellinen kehitys ja yhteiskunnallinen elämä kytkeytyvät vahvasti siihen, miten ja missä tietoa ja innovaatioita syntyy ja sovelletaan. Tietoon ja innovaatioihin liittyvä akateeminen ja soveltava tutkimus on ollut vilkasta viimeiset parikymmentä vuotta Suomessa ja muuallakin maailmassa. Suomi oli osaamista, kilpailukykyä ja teknologista kehitystä tarkastelevien kansainvälisten rankkausten kärjessä 2000-luvun alkuvuosina, mutta nyt se putoaa reippaasti alaspäin. Tätä ajattelun on yllättävää, etteivät maantieteilijät ole tuoneet innovaatioita ja tiedon jalostumista koskevaa osaamistaan esille *Terran* sivuilla. Ilmiötä voi nimittää ”suutarin lasten kengiksi” – suomalaiset maantieteilijät eivät huomaa kertoa innovaatiotutkimuksistaan tšekäläisille kollegoilleen, vaan kohdistavat viestinsä muualle.

Ilmiölle on varmasti monta syytä. Ensinnäkin, akateemista tulevaisuuttaan varmistelevien tutkijoiden on pitänyt keskittyä julkaisemaan englanniksi Thomson Reutersin *Web of Knowledge* -tietokannan julkaisusarjoissa. Tämä ”julkaise tai tuhoudu” -politiikka tarkoittaa, että tutkijan ei kannata tuhlata aikaansa suomenkieliseen tieteelliseen keskusteluun, vaikka tutkimuksen kohteena olisi suomalainen yhteiskunta. Toiseksi, innovaatioiden ja tiedon jalostumisen tutkimus tarkoittaa usein soveltavia hankkeita, joilla on ollut runsaasti kysyntää 2000-luvun Suomessa. Yksinkertaistetut tutkimustulokset ovat löytäneet tiensä raportteihin ja joskus myös kirjoihin, usein suomeksi, mutta harvoin maantieteilijöiden luettavaksi. Maantieteilijöillä on ollut paljon kysyntää tämän ”harmaan” kirjallisuuden tuottamisessa, ja tätä kautta myös yliopistojen yhteiskunnallisen vuorovaikutustehtävän edistämisessä, joten *Terraan* ei ehditä kirjoittaa. Kolmanneksi, ja tämä hiukan spekuloiden, innovaatioiden kehityksen vilkkaassa toimintaympäristössä olleet suomalaiset maantieteilijät eivät kenties olekaan olleet aivan ytimessä, kun on kehitetty uusia tiedon jalostumisen ja innovaatioiden teorioita, malleja ja menetelmiä. He ovat jääneet ”kultaiselle” 1990-luvulle keskustelemaan klustereista ja selvittämään niiden roolia kansallisessa kehittämiss politiikassa ja osaamiskeskusohjelmassa. Viimeistään

nyt ”keisarin uudet vaatteen” on nähty siinä määrin kuin niissä nähtävää oli.

Tämä teemanumero tiedon jalostumisen ja innovaatioiden maantieteestä lisää innovaatioita koskevan suomenkielisen maantieteellisen tutkimuksen näkyvyyttä *Terrassa*. Numeron avaa Johanna Hautala, joka analysoi artikkelissaan kattavasti tiedon ja innovaatioiden maantieteellistä kansainvälistä tutkimusta. Hänen tuloksensa osoittavat tarpeen etsiä ja kehittää uusia tiedon jalostumista selvittäviä tutkimusmenetelmiä. Esimerkiksi monet osallistavat ja etnografiset menetelmät tulevat yleistymään innovaatiotutkijoiden käytössä. Alalä tulee myös kehittää ja soveltaa laajoihin tietokantoihin tukeutuvaa määrällistä pitkäaikaistutkimusta ja prosessien ytimeen ja oleellisiin hetkiin kohdistuvia intensiivisiä laadullisia menetelmiä sekä näiden vuoropuhelua.

Teemu Makkonen täydentää näkökulmaa luomalla katsauksen innovaatioita käsitteleviin suomenkielisiin kirjoituksiin yhteiskuntatieteellisissä sarjajulkaisuissa. Suomalaisen tutkimusteemat mukailevat kansainvälisen innovaatiotutkimuksen trendejä. Maantieteilijöiden tulisi näkyä paljon paremmin tällä kansallisella arenalla, jossa tutkimuksesta viestitään erityisesti niille, jotka soveltavat innovaatioteemoja kehitys- ja opetusyössään.

Jussi S. Jauhiainen nostaa esille tiedon geopolitiikan tutkimuksessaan arktisen alueen tutkimuksesta Huippuvuorilla. Näennäisesti neutraali tutkimustoiminta on osa strategista valikoitua läsnäoloa, jolla tutkimukseen osallistuvat ja sitä tukevat tahot vahvistavat oikeutustaan arktisen alueen resursseihin. Ympäristöä koskeva tutkimus kytkeytyy myös moderniin näkemykseen kumu-

loituvasta tiedosta ja sen sovellusmahdollisuuksista yhteiskunnan taloudelliseksi kehittämiseksi. Tiedon jalostaminen ei ole vapaa laajemmasta kontekstista.

Lauri Hooli ja Irene Mehtälä ottavat tarkastelemaan Namibian ja innovaatioiden kehittämistä tukevat toimet. Hooli osoittaa, että ymmärrys innovaatioiden merkityksestä Namibiassa on kasvanut voimakkaasti viime vuosina, mutta on edelleen hyvin pienen joukon hallussa. Hänen mukaansa pitääkin pohtia haasteita ja mahdollisuuksia, jotka syntyvät, kun globaaleihin taloustrendeihin liittyvää kansallista innovaatiojärjestelmää yhdistetään paikallisiin konteksteihin ja paikallisyhteisöihin liittyviin tiedon muotoihin. Mehtälä puolestaan osoittaa, miten suomalainen kehityspolitiikka on muotoutumassa 2000-luvun aikana kohdemaiden innovaatiotoimintaa tukeväksi politiikaksi. Innovaatiokehitysavun uskotaan tukevan kohdemaiden kehitystä taloudellisesti ja sosiaalisesti kestäväksi. Varsinaista innovaatiopolitiikkaa ulkoministeriössä ei ole, joten innovaatioita koskevat käsitteet ja toimintatavat muotoutuvat monien hankkeiden aikana.

Hautalan, Hoolin, Jauhaisen ja Mehtälän kirjoitukset liittyvät Turun yliopiston maantieteen osaston akatemiahankkeeseen KREPRO (Knowledge Creation Processes), jossa tutkitaan tiedon jalostumisen prosesseja ja kehitetään aihepiiriin tutkimusmenetelmiä. Tutkimusalueita hankkeessa on Huippuvuorten tuuliselta tundralta Sansibarin lämpöisille rannoille asti. Aihepiiristä kiinnostuneet voivat ottaa yhteyttä kirjoittajiin tutkimusyhteistyön merkeissä.

JUSSI S. JAUHIAINEN
Teemanumeron toimittaja